

บทความวิจัย

ประสบการณ์การตัดสินใจของผู้เรียนในการเลือกเรียนหลักสูตรภาคอากาศ
สถาบันการบินพลเรือน: การวิจัยเชิงคุณภาพ*

STUDENTS' EXPERIENCES OF DECISION-MAKING IN SELECTING AN AVIATION TRAINING
PROGRAM AT THE CIVIL AVIATION TRAINING CENTER: A QUALITATIVE STUDY

สิริวิชญ์ ชูช่วย*, อภिरดา จิตจริง, วรันตรี ปลั่งวัฒนะ

Siravit Chuchuy*, Apirada Jitjing, Warantri Plangwattana

หลักสูตรการจัดการมหาบัณฑิต สถาบันการบินพลเรือน กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Master of Management Program, Civil Aviation Training Center, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: siravit.sc@gmail.com

*Tel: 088-169-9943

บทคัดย่อ

ปัจจุบันมีความต้องการเกี่ยวกับธุรกิจการบินมากขึ้นหลังยุคโควิดระบาด แต่กลับว่ามีผู้สนใจเข้าศึกษาในหลักสูตรภาคอากาศของสถาบันการบินพลเรือนลดลงอย่างต่อเนื่อง การวิจัยเชิงคุณภาพนี้จึงมุ่งอธิบายประสบการณ์การตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาของผู้เรียนในหลักสูตรภาคอากาศ สถาบันการบินพลเรือน (สบพ.) โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์วิทยาเชิงพรรณนาตามแนวคิดของ Husserl เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลจำนวน 5 คน ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหาสำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบสาระสำคัญที่เกี่ยวกับการตัดสินใจเพื่อเข้าศึกษาต่อใน 5 มิติหลัก ได้แก่ 1) ความเป็นไปได้ทางการเงิน ประกอบด้วย การวางแผนงบประมาณชีวิตระหว่างเรียน แรงแหนงจากครอบครัว ต้นทุนด้านหลักสูตรเป็นการตัดสินใจแบบลงทุนและสภาพคล่องครอบครัวคือเงื่อนไขที่อยู่เบื้องหลัง 2) คุณภาพการจัดการเรียนรู้และระบบสนับสนุน ประกอบด้วย หลักสูตรเหมือนกันแต่รูปแบบและเวลาเรียนจบทำให้ต่างกัน การบริหารจัดการของหลักสูตรคือตัวชี้ชะตาความสำเร็จและสภาพแวดล้อมการเรียนรู้และความปลอดภัย 3) ความน่าเชื่อถือของสถาบัน ประกอบด้วย ชื่อเสียงของสถาบันเป็นตัวกรองคุณภาพ และภาพลักษณ์ของสถาบันมีผลไม่เท่ากัน 4) ครอบครัวคือแรงผลักดันสำคัญ ประกอบด้วย ความฝันในการเป็นนักบิน คือความภาคภูมิใจเป็นพลังผลักดัน และอิทธิพลครอบครัวจากแรงหนุนสู่แรงกังวล และ 5) การคาดการณ์อาชีพในอนาคต ประกอบด้วย อาชีพนักบินเป็นเป้าหมาย หลักสูตรภาคอากาศเป็นเส้นทางสู่การทำงานและรับรู้ความเสี่ยงในอาชีพแต่ยังมีความหวัง ซึ่งผลการศึกษานำไปใช้เพื่อทำความเข้าใจประสบการณ์ที่แท้จริงที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้เรียน รวมถึงใช้ในการบริหารจัดการหลักสูตร

คำสำคัญ: การตัดสินใจเข้าศึกษา, หลักสูตรภาคอากาศ, อาชีพนักบินพาณิชย์, ศิษย์การบิน, การวิจัยเชิงคุณภาพ

Abstract

The aviation industry has experienced growing demand in the post-COVID-19 era. However, the number of applicants enrolling in aviation training programs at the Civil Aviation Training Center (CATC) has continued to decline. This qualitative study aimed to explain the decision-making experiences of student pilots in choosing to enroll in an aviation training

program at CATC. The study employed a descriptive phenomenological approach based on Husserl's perspective. Data were collected through semi-structured, in-depth interviews with five key informants and analyzed using qualitative content analysis. The findings revealed five major dimensions influencing students' decisions to pursue aviation training. First, financial feasibility, which included planning for living expenses during study, family financial support, viewing program costs as an investment decision, and the underlying role of family financial liquidity. Second, the quality of learning management and support systems, encompassing similarities in curriculum structures across institutions but differences in instructional models and time to program completion, the critical role of program management in determining learning success, and the importance of learning environments and safety. Third, institutional credibility, reflected in institutional reputation as a quality filter and varying perceptions of institutional image. Fourth, family as a significant driving force, including pride associated with the aspiration to become a pilot and the influence of family support alongside family concerns. Fifth, future career anticipation, in which becoming a pilot served as a primary goal, aviation programs were perceived as pathways to employment, and participants acknowledged occupational risks while maintaining hope for future opportunities. These findings provide insight into the lived experiences shaping students' decision-making in selecting aviation training programs and offer implications for curriculum management, institutional development, and learner support systems in aviation education.

Keywords: Decision-Making for Enrollment, Aviation Training Program, Commercial Pilot Career, Aviation Student, Qualitative Research

บทนำ

ปัจจุบันอุตสาหกรรมการบินโลกกำลังกลับมาฟื้นตัวและเติบโตอย่างมีนัยสำคัญภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โดยความต้องการเดินทางทางอากาศเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลก ส่งผลให้ความต้องการบุคลากรด้านการบิน โดยเฉพาะนักบินพาณิชย์เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน องค์กรด้านการบินระหว่างประเทศคาดการณ์ว่าในช่วงสองทศวรรษข้างหน้า อุตสาหกรรมการบินทั่วโลกจะต้องการนักบินใหม่จำนวนหลายแสนคนเพื่อรองรับการขยายตัวของสายการบินและการเดินทางทางอากาศที่เพิ่มขึ้น (Boeing, 2023) กับรายงานของสำนักงานสภาพัฒนาการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.) ที่ได้ระบุไว้ว่าอุตสาหกรรมการบินและโลจิสติกส์ เป็น 1 ใน 10 อุตสาหกรรมเป้าหมายที่ต้องการบุคลากรทักษะสูง (Thailand Talent Landscape 2025-2029) (สำนักงานสภาพัฒนาการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ, 2568) สะท้อนให้เห็นว่าการผลิตกำลังคนด้านการบินเป็นประเด็นสำคัญทั้งในระดับชาติและในระดับนานาชาติ

การพัฒนากำลังคนด้านการบินจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อรองรับความต้องการแรงงานในอุตสาหกรรมการบินที่เพิ่มขึ้นทั้งในระดับประเทศและระดับโลก โดยเฉพาะบุคลากรสายงานภาคอากาศ เช่น นักบินพาณิชย์ นักบินส่วนบุคคล และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการบิน ซึ่งต้องผ่านการฝึกอบรมเฉพาะทางและได้รับการรับรองมาตรฐานวิชาชีพ (CAAT, 2021) การผลิตบุคลากรด้านการบินนั้น จำเป็นต้องดำเนินการโดยสถาบันที่มีคุณภาพและได้รับการรับรองมาตรฐานจากหน่วยงานกำกับดูแลด้านการบิน ทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติ เช่น องค์กรการบินพลเรือนระหว่างประเทศ (International Civil Aviation Organization: ICAO)

สำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทย (Civil Aviation Authority of Thailand: CAAT) รวมถึงระบบการประกันคุณภาพทางการศึกษาที่เกี่ยวข้อง (ICAO, 2022; (Civil Aviation Authority of Thailand, 2021) มั่นใจว่าผู้สำเร็จการศึกษามีสมรรถนะตามมาตรฐานความปลอดภัยและวิชาชีพการบิน ในประเทศไทยมีสถาบันการศึกษาหลายแห่งที่เปิดสอนหลักสูตรด้านการบินและภาคอากาศ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการผลิตบุคลากรเข้าสู่อุตสาหกรรมการบิน อาทิ มหาวิทยาลัยที่เปิดหลักสูตรด้านการบิน และศูนย์ฝึกการบินเอกชนรวมถึงสถาบันการบินพลเรือน (CAAT, 2021)

สำหรับสถาบันการบินพลเรือน ถือเป็นสถาบันหลักของประเทศที่ทำหน้าที่ผลิตและพัฒนาบุคลากรด้านการการบิน สำหรับหลักสูตรภาคอากาศซึ่งประกอบด้วยหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการบินหลากหลายรูปแบบ โดยเฉพาะหลักสูตรนักบินพาณิชย์ตรีและหลักสูตรนักบินส่วนบุคคล ซึ่งในอดีตได้รับความนิยมสูงและมีผู้สมัครเข้าศึกษาเป็นจำนวนมาก อย่างไรก็ตามภายหลังจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 กลับพบว่าจำนวนผู้สนใจสมัครเข้าศึกษาในหลักสูตรภาคอากาศลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรนักบินพาณิชย์ตรีและนักบินส่วนบุคคลลดลงจาก 212 คนในปี พ.ศ. 2562 เหลือ 44 คนในปี พ.ศ. 2563 และลดลงต่อเนื่องเหลือเพียง 5 คนในปี พ.ศ. 2566 (แผนกทะเบียนและวัดผล สถาบันการบินพลเรือน, 2567)

จากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมา พบว่ามีความหลากหลายในด้านผู้ให้ข้อมูล ได้มีการศึกษาในนักเรียน ม.3-ม.6 เกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกศึกษาหลักสูตรด้านการบิน ผลการศึกษาระบุถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกศึกษาต่อด้านการบิน ได้แก่ ปัจจัยด้านชื่อเสียงของสถาบัน ปัจจัยด้านอิทธิพลทางสังคม ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของสถาบันการศึกษา และปัจจัยด้านคุณสมบัติของหลักสูตรและการแนะแนว (ชาติชาย เจริญสุข, 2566) การศึกษาในนักศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาอื่นเกี่ยวกับความต้องการเข้าศึกษาในหลักสูตรนักบิน พบว่านักศึกษาผู้ให้ข้อมูลได้ระบุถึงอุปสรรคที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าสู่อาชีพนักบินพาณิชย์ในประเทศไทย ได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการเรียนสูง ประกอบกับความรู้ ความสามารถไม่เพียงพอ และความเสี่ยงของโอกาสในการมีงานทำ (วิรินดา บุญวงศ์วรรณ, 2561) การศึกษาในกลุ่มของศิษย์การบินที่กำลังศึกษาอยู่ในหลักสูตรนักบินพาณิชย์ตรีของโรงเรียนการบินกรุงเทพ พบว่าปัจจัยทางสังคมที่มีอิทธิพลสูงสุดต่อการตัดสินใจเรียนในหลักสูตรนักบินคือ บทบาทและสถานะ โดยศิษย์การบินมองว่าอาชีพนักบินมีรายได้สูง มีเกียรติ และน่าเชื่อถือ ส่วนปัจจัยตามมุมมองส่วนประสมการตลาดที่ส่งผลกระทบมากที่สุดคือ มาตรฐานหลักสูตรระดับสากลและความสะดวกในเรื่องบรรยากาศห้องเรียนและสนามบินฝึกที่ได้มาตรฐาน (ณัฐชา พูนผล และรุจภา แพ่งเกษร, 2565) และยังพบการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเรียนต่อปริญญาโทด้านการบินมากที่สุด ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้สอน ได้แก่ ผู้สอนที่มีความรู้ ประสบการณ์ และเป็นผู้เชี่ยวชาญในอุตสาหกรรม ไปในทิศทางเดียวกันกับปัจจัยด้านหลักสูตร คือหลักสูตรที่ได้รับการรับรองมาตรฐานวิชาชีพและกระทรวงการอุดมศึกษาฯ และ ปัจจัยด้านภาพลักษณ์และชื่อเสียงของสถาบัน โดยสถาบันที่สามารถสร้างความเชื่อมั่นว่าจบแล้วจะเป็นที่ต้องการขององค์กรการบิน (สิพิมพ์ดี สุทกาทิน และคณะ, 2565) จะเห็นได้ว่าการศึกษาที่ผ่านมาส่วนใหญ่เป็นการศึกษาเชิงปริมาณที่มุ่งเน้นปัจจัยเป็นด้านๆ โดยส่วนใหญ่วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรหรือระดับอิทธิพลของปัจจัยต่อการตัดสินใจ แต่ยังขาดการศึกษาเชิงคุณภาพที่ทำความเข้าใจถึงประสบการณ์การตัดสินใจของผู้เรียนอย่างลึกซึ้ง โดยเฉพาะในบริบทของหลักสูตรภาคอากาศในประเทศไทย ช่องว่างองค์ความรู้ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการตัดสินใจเลือกเรียนด้านการบิน ซึ่งจำเป็นต้องศึกษาผ่านมุมมองเชิงปรากฏการณ์และประสบการณ์ตรงของผู้เรียน ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาประสบการณ์การตัดสินใจของผู้เรียนในการเลือกเรียนหลักสูตรภาคอากาศ สถาบันการบินพลเรือน โดยใช้แนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อทำความเข้าใจปัจจัยและประสบการณ์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจอย่างลึกซึ้ง อันจะนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตร การบริหารจัดการการศึกษา และการวางแผนผลิตกำลังคนด้านการบินให้สอดคล้องกับความต้องการของอุตสาหกรรมในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่ออธิบายสาระสำคัญของประสบการณ์การตัดสินใจของผู้เรียนในการเลือกเข้าศึกษาในหลักสูตรภาคอากาศ สถาบันการบินพลเรือน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เลือกใช้แนวคิดของ Husserl เนื่องจากมุ่งศึกษาประสบการณ์ตรงของผู้ให้ข้อมูล ในลักษณะประสบการณ์ชีวิต (lived experience) และค้นหาแก่นสาระของประสบการณ์ (essence) ผ่านการระงับอคติของผู้วิจัย (bracketing) และการวิเคราะห์ความหมายเชิงลึกของข้อมูล ซึ่งเหมาะสมกับการศึกษาการตัดสินใจที่เป็นกระบวนการภายในของบุคคล (Husserl, E., 1970); (Creswell, J. W. & Poth, C. N., 2018)

รูปแบบการวิจัย การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยใช้แนวทางการวิจัยเชิงปรากฏการณ์วิทยาแบบ Husserl (Husserlian phenomenology) เพื่อทำความเข้าใจประสบการณ์การตัดสินใจเลือกเรียนหลักสูตรภาคอากาศของผู้เรียน ซึ่งในที่นี้หมายถึงศิษย์การบินของหลักสูตรภาคอากาศ สถาบันการบินพลเรือน ในมิติของความหมาย ความรู้สึก การรับรู้ และการให้คุณค่าต่อการตัดสินใจดังกล่าว

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับเรียนในหลักสูตรภาคอากาศของสถาบันการบินพลเรือน จำนวน 5 คน คัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) โดยมีเกณฑ์พิจารณาสำคัญ ดังนี้ เป็นผู้ตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาในหลักสูตรภาคอากาศ มีประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจเรียนในหลักสูตรภาคอากาศ โดยคุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ เป็นผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรภาคอากาศภายในระยะเวลาไม่เกิน 5 ปี เพื่อให้ข้อมูลยังสอดคล้องกับบริบทปัจจุบัน และ ผู้ที่มีสถานะเป็นศิษย์ปัจจุบันและอยู่ระหว่างการเรียนในชั้นปีต่าง ๆ ของหลักสูตรภาคอากาศ โดยต้องเป็นผู้ที่ยินดีให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์เชิงลึก ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้นจำนวน 5 คน ซึ่งถือว่าเหมาะสมสำหรับการวิจัยเชิงปรากฏการณ์วิทยา เนื่องจากการวิจัยประเภทนี้เน้นความลึกซึ้งของข้อมูลมากกว่าปริมาณ และใช้หลักความอิ่มตัวของข้อมูล (data saturation) เป็นเกณฑ์สำคัญ (Creswell, J. W., 2013); (Guest, G., Bunce, A., & Johnson, L., 2006); (Polkinghorne, D. E., 1989); (Smith, J. A. et al., 2009)

เครื่องมือการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานี้ประกอบไปด้วย 1) เครื่องมือในการบันทึกข้อมูล ได้แก่ แบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคล สมุดบันทึก เครื่องบันทึกเสียง และ 2) เครื่องมือในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้สัมภาษณ์ แนวคำถามแบบสัมภาษณ์ได้จากการทบทวนวรรณกรรม โครงคำถามมีลักษณะเปิด เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลถ่ายทอดประสบการณ์และความหมายของการตัดสินใจได้

การหาความเชื่อถือของเครื่องมือ การวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือหลักคือผู้วิจัยร่วมกับแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ดังนั้นการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือจะเน้นความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) พิจารณาความเหมาะสมของคำถาม และความน่าเชื่อถือของกระบวนการเก็บข้อมูล มากกว่าการทดสอบค่าความเที่ยงเชิงสถิติแบบงานเชิงปริมาณ โดยได้ดำเนินการตามแนวทางดังนี้ หลังจากที่ผู้วิจัยได้จัดทำแบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคลและแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างตามวัตถุประสงค์การวิจัยและกรอบแนวคิด Husserl แล้ว ได้เสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ได้แก่ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้านการจัดการศึกษาและด้านหลักสูตรการบิน เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของประเด็นคำถาม ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ความชัดเจนของภาษา และได้ทำการปรับแก้เครื่องมือตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ หลังจากนั้นได้ทำการทดลองสัมภาษณ์กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 2 คน เพื่อนำผลมาปรับปรุงคำถามให้มีความชัดเจนและเหมาะสมยิ่งขึ้น

ซึ่งช่วยให้เครื่องมือเหมาะสมกับบริบทและลดปัญหาการตีความคลาดเคลื่อน (Merriam, S. B. & Tisdell, E. J., 2016)

การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ใช้เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึกในผู้ให้ข้อมูล เกี่ยวกับประสบการณ์การตัดสินใจเลือกเรียนในหลักสูตรภาคอากาศ โดยใช้เวลาเฉลี่ยประมาณ 45 - 60 นาทีต่อการสัมภาษณ์ 1 ครั้ง ระหว่างการสัมภาษณ์มีผู้วิจัยทำการบันทึกเสียงควบคู่กับการจดบันทึกภาคสนาม ทั้งนี้ได้ขอความยินยอมจากผู้ให้ข้อมูลก่อนดำเนินการบันทึกเสียงทุกครั้ง ภายหลังจากการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้ทำการสรุปประเด็นสำคัญและให้ผู้ให้ข้อมูลได้ตรวจสอบ เพื่อให้มั่นใจว่าข้อมูลตรงกันกับที่ผู้สัมภาษณ์และผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลพร้อมกับการวิเคราะห์ข้อมูล ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลคนละ 1 ครั้ง เนื่องจากพบว่าข้อมูลจะเกิดความอิ่มตัว (data saturation) และไม่มีข้อมูลใหม่เกิดขึ้น

การศึกษานี้ดำเนินการตามหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์อย่างเคร่งครัด โดยผู้วิจัยคำนึงถึงสิทธิ ความเป็นส่วนตัว และศักดิ์ศรีของผู้ให้ข้อมูลเป็นสำคัญ ผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ ขั้นตอนการวิจัย ประโยชน์และความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นแก่ผู้ให้ข้อมูลอย่างชัดเจนก่อนการเก็บข้อมูล และเปิดโอกาสให้ตัดสินใจเข้าร่วมหรือถอนตัวจากการวิจัยได้โดยสมัครใจโดยไม่เกิดผลกระทบใด ๆ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ถูกเก็บรักษาเป็นความลับ ใช้รหัสแทนชื่อผู้ให้ข้อมูล และนำเสนอผลในภาพรวมเพื่อป้องกันการระบุตัวบุคคล ทั้งนี้การเก็บรวบรวมและใช้ข้อมูลเป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ทางวิชาการเท่านั้น ไม่มีการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลแก่บุคคลภายนอก โดยกระบวนการวิจัยทั้งหมดดำเนินการภายใต้หลักการเคารพในบุคคล (respect for persons) หลักการเอื้อประโยชน์และไม่ก่ออันตราย (beneficence and non-maleficence) และหลักความยุติธรรม (justice) ตามแนวทางจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

การวิเคราะห์ข้อมูล การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยา ที่มุ่งทำความเข้าใจประสบการณ์การตัดสินใจเลือกเรียนหลักสูตรภาคอากาศ โดยเน้นการค้นหาแก่นสาระของประสบการณ์ (essence) ผ่านการตีความความหมายจากข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกอย่างเป็นระบบ การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการควบคู่กับการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) ร่วมกับขั้นตอนการวิเคราะห์เชิงปรากฏการณ์วิทยา ตามแนวคิดของ Moustakas, C. และ Creswell, J. W. & Poth, C. N. 6 ขั้นตอนดังนี้ 1) เตรียมข้อมูล (data preparation) ผู้วิจัยถอดเทปคำสัมภาษณ์จากการบันทึกเสียงแบบคำต่อคำ (verbatim transcription) พร้อมตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลจากบันทึกภาคสนาม และอ่านทบทวนข้อมูลหลายครั้งเพื่อทำความเข้าใจภาพรวมของข้อมูลที่ได้รับ 2) การระงับอคติของผู้วิจัย (bracketing) โดยระหว่างการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยไม่นำความเชื่อ ความคิดของ ประสบการณ์ของตนเข้าไปปนกับข้อมูลที่ได้รับจากผู้ให้ข้อมูล 3) การกำหนดหน่วยความหมาย (meaning units) ทำการอ่านข้อมูลอย่างละเอียดและแยกข้อความที่สะท้อนประสบการณ์การตัดสินใจของผู้ให้ข้อมูลออกเป็นหน่วยความหมาย โดยเน้นถ้อยคำที่แสดงการรับรู้ ความคิด และเหตุผลในการตัดสินใจ 4) การจัดหมวดหมู่ข้อมูล (categorization) นำหน่วยความหมายที่ได้มาจัดกลุ่มตามความคล้ายคลึงของเนื้อหา และเชื่อมโยงกับบริบทของการตัดสินใจ เช่น ด้านเศรษฐกิจ หลักสูตร สถาบัน สังคม และอาชีพ 5) การกำหนดประเด็นหลัก (themes) โดยทำการสังเคราะห์หมวดหมู่ข้อมูลให้เป็นประเด็นหลักที่สะท้อนสาระสำคัญของประสบการณ์การตัดสินใจ โดยเชื่อมโยงข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลายรายเข้าด้วยกัน และ 6) สังเคราะห์แก่นประสบการณ์ (essence) หาโครงสร้างความหมายร่วมของประสบการณ์การตัดสินใจ และอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในเชิงลึก (Moustakas, C., 1994); (Creswell, J. W. & Poth, C. N., 2018)

ผลการวิจัย

การศึกษานี้สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูล

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ลำดับผู้ให้ข้อมูล	รหัสผู้ให้ข้อมูล	อาชีพ	อายุ	สถานะของผู้ให้ข้อมูล
1	A-1	พนักงานบริษัทเอกชน	36 ปี	ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรภาคอากาศ
2	A-2	นักบินพาณิชย์	29 ปี	ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรภาคอากาศ
3	B-1	ข้าราชการ	25 ปี	ศิษย์การบินปัจจุบัน
4	B-2	นักศึกษา	23 ปี	ศิษย์การบินปัจจุบัน
5	B-3	นักศึกษา	21 ปี	ศิษย์การบินปัจจุบัน

จากตารางที่ 1 พบว่าผู้ที่ตัดสินใจเรียนต่อในหลักสูตรภาคอากาศ เป็นผู้ที่กำลังเรียนอยู่ในหลักสูตรจำนวน 3 คน และเป็นผู้สำเร็จการศึกษาไม่เกิน 5 ปี จำนวน 2 คน มีอายุระหว่าง 21 ปี - 36 ปี อายุเฉลี่ย 26.8 ปี กำหนดรหัสผู้ให้ข้อมูลสำหรับผู้สำเร็จการศึกษาไปแล้วไม่เกิน 5 ปี เป็น A ตามด้วยลำดับที่ของผู้ให้ข้อมูลนั้น ๆ กำหนดรหัสผู้ให้ข้อมูลสำหรับผู้ที่เป็นศิษย์การบิน กำลังศึกษาอยู่ในหลักสูตรเป็น B ตามด้วยลำดับที่ของผู้ให้ข้อมูลนั้น ๆ เช่น A-1 หมายถึง ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้สำเร็จการศึกษาไปแล้ว คนที่ 1 และ B-1 หมายถึง ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นศิษย์การบินและกำลังอยู่ในหลักสูตรคนที่ 1 เป็นต้น

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 ราย โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์วิทยาแบบ Husserl และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) พบสาระสำคัญของประสบการณ์การตัดสินใจเลือกเรียนหลักสูตรภาคอากาศ สามารถสังเคราะห์เป็น 5 สาระหลัก ได้แก่ 1) ความเป็นไปได้ทางการเงิน 2) คุณภาพการจัดการเรียนรู้และระบบสนับสนุน 3) ความน่าเชื่อถือของสถาบัน 4) ครอบครัวยุคใหม่สำคัญ และ 5) การคาดการณ์อาชีพในอนาคต ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 ความเป็นไปได้ทางการเงิน ผู้ให้ข้อมูลประเมินความเป็นไปได้ในการเรียนจนจบ ผ่านค่าใช้จ่ายรายวัน รายเดือน ค่าใช้จ่ายต้นทุนรวมของหลักสูตร และความพร้อมของครอบครัวก่อนตัดสินใจ โดยมีประเด็นย่อยดังนี้

2.1.1 การวางแผนงบประมาณชีวิตระหว่างเรียน ผู้ให้ข้อมูลมองค่าครองชีพ หรือรายได้ เป็น กรอบจำกัดที่ต้องคำนวณและเตรียมตัว ดังตัวอย่างคำกล่าว

“ก่อนตัดสินใจมาเรียน ต้องคิดเรื่องค่าครองชีพก่อน แล้วก็วางแผนเตรียมความพร้อมไว้ล่วงหน้า”

(A-1)

“รายได้ส่วนบุคคลมีผล ต้องวางแผนค่าใช้จ่ายรายเดือนให้สอดคล้องกับระยะเวลาที่เรียน” (A-1)

2.1.2 แรงหนุนจากครอบครัว ทำให้ความเสียหายทางการเงินลดลง ผู้ให้ข้อมูลที่มีต้นทุนจากครอบครัวสามารถสนับสนุนรายจ่ายส่วนตัวและค่าเรียน จึงทำให้ผู้เรียนไม่ได้รับรู้สึกรังเกียจในการตัดสินใจ ดังตัวอย่างคำกล่าว

“รายได้ส่วนตัวไม่ได้มีผลมาก ครอบครัวจะช่วยดูแลค่าใช้จ่ายทั้งหมด” (A-2)

“...ได้รับทุน และยังมีรายได้จากต้นสังกัด ไม่ต้องกังวลเรื่องการเงิน” (B-1)

“ค่าใช้จ่ายไม่ได้เป็นปัจจัยหลัก ครอบครัวเตรียมการเงินไว้ล่วงหน้าแล้ว” (B-3)

2.1.3 ต้นทุนด้านหลักสูตรเป็นการตัดสินใจแบบลงทุน ผู้ให้ข้อมูลประเมินต้นทุนรวมเข้ากับค่าใช้จ่ายแฝง และต้องปรึกษาครอบครัวหากภาระสูง ดังตัวอย่างคำกล่าว

“ก่อนตัดสินใจต้องคำนวณค่าใช้จ่ายทั้งหมด ถ้าต้นทุนสูงเกินไปก็อาจต้องคิดทบทวนกันใหม่” (A-

1)

“ต้องนำข้อมูลทั้งหมดไปปรึกษาครอบครัวก่อน เพราะต้นทุนในการเรียนเป็นปัจจัยสำคัญมาก”

(B-2)

“ค่าใช้จ่ายต้นทุนมีผลบ้าง สิ่งที่ต้องคิดคือเงื่อนไขตามสัญญาทุนกับต้นสังกัด” (B-1)

2.1.4 สภาพคล่องครอบครัวคือเงื่อนไขที่อยู่เบื้องหลัง ผู้ให้ข้อมูลบางรายไม่รู้สึกรู้ว่ามีผลกระทบเพราะเตรียมการล่วงหน้า ครอบครัวมีสภาพคล่องสูง มีทุนจากต้นสังกัด แต่บางรายรับรู้ว่าเป็นตัวแปรหลัก เพราะต้องวางแผนร่วมกันกับครอบครัวเพื่อแบกรับภาระ ดังตัวอย่างคำกล่าว

“ครอบครัวต้องวางแผนการเงินอย่างรอบคอบ ต้องมาคุยกันว่าจะบริหารอย่างไรให้เรียนได้ตลอดหลักสูตร” (B-2)

“...กับครอบครัวเตรียมเรื่องการเงินกันมานานแล้ว เลยไม่รู้สึกรู้กังวล” (B-3)

2.2 คุณภาพการจัดการเรียนรู้และระบบสนับสนุน ผู้ให้ข้อมูลไม่ได้มองหลักสูตรว่าเป็นหลักสูตรในเอกสารเท่านั้น แต่ให้ความสำคัญกับความสามารถของหลักสูตรและสถาบันในการทำให้เรียนจบจริง ผ่านการบริหารชั่วโมงบิน บุคลากร อากาศยาน และการสื่อสารข้อมูล ดังนี้

2.2.1 หลักสูตรเหมือนกัน แต่รูปแบบและเวลาที่เรียนจบทำให้ต่างกัน ดังตัวอย่างคำกล่าว

“หลักสูตรคล้ายกัน แต่ถ้าสอนไม่ครอบคลุมหรือไม่ได้รับการรับรองก็อาจทำให้ไม่มั่นใจ” (A-1)

“หลักสูตรที่ตอบโจทย์ความสนใจและเป้าหมายมีผลต่อการตัดสินใจ” (B-3)

2.2.2 การบริหารจัดการของหลักสูตรคือตัวชี้วัดความสำเร็จ ดังตัวอย่างคำกล่าว

“ถ้าไม่มีการติดตามความก้าวหน้า อาจทำให้เรียนล่าช้าและต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่ม” (A-2)

“จำนวนอากาศยานจำกัดหรือไม่พร้อมใช้งาน จะทำให้การเรียนล่าช้า” (B-1)

“ข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตรยังไม่ชัดเจน ทำให้มีผลต่อความรู้สึกที่มีต่อสถาบัน” (B-2)

2.2.3 สภาพแวดล้อมการเรียนรู้และความปลอดภัย ดังตัวอย่างคำกล่าว

“ต้องเป็นสภาพแวดล้อมที่พร้อม พื้นที่ฝึกที่ปลอดภัย” (A-1)

“ทางวิ่ง (สนามบิน) เหมาะสมจะรู้สึกปลอดภัยโดยเฉพาะเวลาฝึกบินเดี่ยว” (A-2)

“อยู่ใกล้สนามบิน แต่สิ่งอำนวยความสะดวกยังไม่พร้อม หอพักมีเสียงรบกวน” (B-3)

2.3 ความน่าเชื่อถือของสถาบัน ผู้ให้ข้อมูลยึดถือเอาชื่อเสียงของสถาบัน ประวัติความเป็นมาศิษย์เก่าและเครือข่าย มาเป็นความมั่นใจเพื่อลดความไม่แน่นอนของการลงทุนด้านการศึกษา ดังนี้

2.3.1 ชื่อเสียงของสถาบันเป็นตัวกรองคุณภาพ ดังตัวอย่างคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูล

“ชื่อเสียงของสถาบันสะท้อนความชำนาญ ทำให้มีความน่าเชื่อถือ” (A-1)

“เห็นสายการบินเลือกส่งนักเรียนมาเรียนที่นี่ ยิ่งทำให้มั่นใจ” (B-1)

“มีศิษย์เก่าของสถาบันทำงานในอุตสาหกรรมการบินจำนวนมาก ทำให้มั่นใจ” (B-3)

2.3.2 ภาพลักษณ์ของสถาบัน ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่าภาพลักษณ์ของสถาบันบ้างก็มีผล บ้างก็ไม่มีผลดังตัวอย่างคำกล่าว

“ภาพลักษณ์ของสถาบัน จะช่วยเสริมความน่าเชื่อถือมาก” (B-1)

“ภาพลักษณ์ของสถาบันที่เรียนไม่ได้มีผล มองว่าเป็นเรื่องรอง” (B-2)

2.4 ครอบครัวคือแรงผลักดันสำคัญ การตัดสินใจเรียนเพื่อเป็นนักบินเป็นเส้นทางความฝัน แต่ต้องพูดคุยปรึกษากับครอบครัวเรื่องความเสี่ยงและความคาดหวัง ดังนี้

2.4.1 ความฝันในการเป็นนักบิน คือความภาคภูมิใจเป็นพลังหลัก ดังตัวอย่างคำกล่าว

“อาชีพนักบินเป็นความฝัน การได้มาเรียนถือเป็นก้าวสำคัญทำให้รู้สึกภูมิใจ” (B-2)

“การได้มาเรียนทำให้รู้สึกภูมิใจทั้งกับตัวเองและครอบครัว” (B-3)

2.4.2 อิทธิพลครอบครัว จากแรงหนุนสู่แรงกังวล ดังตัวอย่างคำกล่าว

“ครอบครัวช่วยเหลือ สนับสนุนทุกอย่าง ยอมรับความเสี่ยง ทำให้ตัดสินใจได้ง่ายขึ้น” (B-1)

“ครอบครัวค่อนข้างกังวล ต้องใช้เวลาอธิบายและตัดสินใจร่วมกัน” (B-2)

“ตัดสินใจด้วยตัวเองเป็นหลัก แต่ครอบครัวกังวล ต้องใช้ข้อมูลและเหตุผลมาคุย” (B-3)

2.5 การคาดการณ์อาชีพในอนาคต ผู้ให้ข้อมูลไตร่ตรอง พิจารณาความสมดุลระหว่างเป้าหมายอาชีพ ความก้าวหน้า รายได้กับความเสี่ยงจากวิกฤตอุตสาหกรรม ดังนี้

2.5.1 อาชีพนักบินเป็นเป้าหมาย หลักสูตรภาคอากาศเป็นเส้นทางสู่การทำงาน ดังตัวอย่างคำกล่าว

“หลักสูตรนี้ช่วยให้เข้าสู่อาชีพได้เร็วขึ้น ลดระยะเวลาในการเรียน” (B-2)

2.5.2 รับรู้ความเสี่ยงในอาชีพ แต่ยังมีความหวัง ดังตัวอย่างคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูล

“อาชีพนักบินมีความเสี่ยง อาจมีรายได้ไม่แน่นอนหรือเสี่ยงตกงาน แต่ก็เชื่อว่าสถานการณ์จะฟื้นตัวในอนาคต” (B-3)

จากผลการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลประเมินการตัดสินใจเลือกเรียนผ่านความเป็นไปได้ทางการเงิน และความสามารถของสถาบันในการทำให้เรียนจบจริง ขณะเดียวกันการคาดหวังต่อเส้นทางอาชีพและการรับรู้ความเสี่ยงของอุตสาหกรรมการบินทำหน้าที่เป็นกรอบการประเมินอนาคต โดยผู้ให้ข้อมูลบางรายสะท้อนถึงภาวะรับรู้ความเสี่ยงแต่ยังมีความหวัง ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญที่ชี้ให้เห็นพลวัตของการตัดสินใจภายใต้ความไม่แน่นอน สรุปได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 Typology แสดงประสบการณ์การตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาในหลักสูตรภาคอากาศ สถาบันการบินพลเรือน

อภิปรายผล

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายสาระสำคัญของประสบการณ์การตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาในหลักสูตรภาคอากาศของผู้เรียนผ่านมุมมองความเข้าใจความหมายของประสบการณ์การตัดสินใจในบริบทชีวิตจริงของผู้เรียน ผลการศึกษาพบว่า การตัดสินใจดังกล่าวเป็นกระบวนการหลายมิติที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านเศรษฐกิจ คุณภาพหลักสูตร ความน่าเชื่อถือของสถาบัน สังคมและครอบครัว และความคาดหวังด้านอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการตัดสินใจด้านการศึกษาที่อธิบายว่าการเลือกศึกษาต่อเป็นผลจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล โครงสร้างทางสังคม และบริบทเชิงระบบ (Perna, L. W., 2016) สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ความเป็นไปได้ทางการเงินคือปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นเงื่อนไขพื้นฐานของการตัดสินใจเชิงความเป็นไปได้ในการเลือกเรียนในหลักสูตร ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ค่าครองชีพ รายได้ส่วนบุคคล ต้นทุนค่าใช้จ่ายของหลักสูตร และสภาพคล่องทางการเงินของครอบครัว เป็นปัจจัยแรกที่ใช้ประเมินก่อนตัดสินใจ ซึ่งสะท้อนการรับรู้ ว่าเป็นความสามารถในการลงทุนทางการศึกษา ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับปัจจัยทางเศรษฐกิจ

เป็นตัวกำหนดสำคัญของการเข้าถึงและการตัดสินใจทางการศึกษา โดยเฉพาะในหลักสูตรวิชาชีพที่มีต้นทุนสูง (Perna, L. W., 2016); (Paulsen, M. B. & Smart, J. C. (Eds.), 2016) นอกจากนี้การตัดสินใจด้านการเงินยังสัมพันธ์กับความรู้สึกมั่นคงและการรับรู้ความเสี่ยงของผู้เรียน ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของกระบวนการตัดสินใจภายใต้ความไม่แน่นอน (Aven, T., 2016)

คุณภาพการจัดการเรียนรู้และระบบสนับสนุน เป็นมิติของหลักสูตรและการบริหารจัดการ ที่สะท้อนให้เห็นถึงประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีผลต่อความเชื่อมั่นของหลักสูตรและสถาบันการศึกษา แม้ผู้ให้ข้อมูลบางส่วนรับรู้ว่าการตัดสินใจของแต่ละสถาบันมีมาตรฐานใกล้เคียงกัน แต่กลับให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการ การจัดชั่วโมงบิน การสนับสนุนผู้เรียน และระบบการให้บริการของสถาบัน ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาที่ระบุว่า การเลือกสถาบันไม่ได้ขึ้นอยู่กับชื่อหลักสูตรเพียงอย่างเดียว แต่ขึ้นอยู่กับประสบการณ์การเรียนรู้ที่คาดว่าจะได้รับและประสิทธิภาพของระบบสนับสนุนผู้เรียน (Merriam, S. B. & Tisdell, E. J., 2016)

ความน่าเชื่อถือของสถาบันถือได้ว่าเป็นกลไกในการสร้างความไว้วางใจในกระบวนการตัดสินใจเลือกเรียน ชื่อเสียง ภาพลักษณ์ และมาตรฐานของสถาบัน ถูกมองว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยลดความไม่แน่นอนในการเลือกเรียน โดยเฉพาะในหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพเฉพาะทาง ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับแนวคิดร่วมสมัยที่ระบุว่าความน่าเชื่อถือของสถาบันเป็นตัวแปรสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นและการรับรู้คุณภาพทางการศึกษา ซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจของผู้เรียนในระยะยาว (Perna, L. W., 2016)

ครอบครัวคือแรงผลักดันที่มีความสอดคล้องกับปัจจัยด้านสังคม ครอบครัว และแรงจูงใจส่วนบุคคล แม้ผู้เรียนจะมีแรงจูงใจภายในสูง แต่ผลการศึกษาพบว่าอิทธิพลจากครอบครัวและสังคมยังคงมีบทบาทต่อการตัดสินใจ โดยเฉพาะในประเด็นด้านการสนับสนุน การยอมรับความเสี่ยง และความคาดหวังต่ออนาคต ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการพัฒนาอาชีพที่ชี้ว่าการตัดสินใจทางการศึกษามีความสัมพันธ์กับบริบททางสังคมและระบบสนับสนุนทางครอบครัว (Lent, R. W. et al., 2017)

การคาดการณ์อาชีพในอนาคต เป็นการสะท้อนมุมมองเกี่ยวกับการประกอบอาชีพและความไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต การที่ผู้ให้ข้อมูลตัดสินใจภายใต้การประเมินทั้งในมิติของโอกาสและความเสี่ยง ของอาชีพกับเงิน โดยเฉพาะความผันผวนของเศรษฐกิจและตลาดแรงงาน แนวโน้มดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดการรับรู้ความเสี่ยงที่อธิบายว่าการตัดสินใจในสถานการณ์ไม่แน่นอนเกิดจากการประเมินทั้งผลตอบแทนและความเสี่ยงในอนาคต (Aven, T., 2016) ในขณะเดียวกัน ความคาดหวังด้านอาชีพและการมองเห็นเส้นทางความก้าวหน้าเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญของการตัดสินใจ

ดังนั้นการตัดสินใจเลือกเรียนในหลักสูตรภาคอากาศ ของสถาบันการบินพลเรือน จากการวิเคราะห์เชิงปรากฏการณ์วิทยา ทำให้เห็นว่าการตัดสินใจเลือกเรียนไม่ได้เป็นเพียงการเลือกเชิงเหตุผล แต่เป็นกระบวนการสร้างความหมายเกี่ยวกับอนาคต ตัวตน และเส้นทางชีวิตของผู้เรียน ซึ่งการทำความเข้าใจประสบการณ์ของผู้เรียนจึงต้องพิจารณาทั้งบริบทส่วนบุคคล สังคม และอาชีพควบคู่กัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการวิจัยเชิงปรากฏการณ์วิทยาที่เน้นการทำความเข้าใจความหมายของประสบการณ์จากมุมมองของผู้มีประสบการณ์จริง (Neubauer, B. E. et al., 2019); (Creswell, J. W. & Poth, C. N., 2018)

สรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษานี้ให้เห็นว่า การตัดสินใจเลือกเรียนหลักสูตรภาคอากาศ สถาบันการบินพลเรือนนั้นเป็นการตัดสินใจที่เชื่อมโยงมิติทางเศรษฐกิจ คุณภาพการศึกษา ครอบครัวและอนาคตทางอาชีพเข้าด้วยกัน การพัฒนาหลักสูตรและระบบสนับสนุนของสถาบันจึงควรมุ่งตอบสนองต่อประสบการณ์จริงของผู้เรียน เพื่อสร้างความมั่นใจ ลดความเสี่ยง และเสริมพลังการตัดสินใจภายใต้บริบทของอุตสาหกรรมการบิน

ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง จากผลการศึกษาสามารถนำไปสู่ข้อเสนอแนะในบริบทของสถาบันการบินพลเรือน ดังนี้ 1) การนำไปใช้ในการบริหารจัดการหลักสูตร 1.1) หลักสูตรควรมีการพัฒนาาระบบสนับสนุนแบบบูรณาการในรูปแบบระบบสนับสนุนความมั่นคงทางการเงินและการรับประกันเส้นทางอาชีพของผู้เรียน เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงด้านการเงินและความเชื่อมั่นในเส้นทางอาชีพของผู้เรียนตั้งแต่ก่อนเข้าศึกษาจนถึงหลังสำเร็จการศึกษา ตลอดจนการสร้างเส้นทางเชื่อมต่อสู่การประกอบอาชีพ เช่น ความร่วมมือกับสายการบิน หน่วยงานด้านการบิน และผู้ใช้บัณฑิต 1.2) ควรพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการสำเร็จการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมุ่งเน้นการปรับปรุงระบบการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตรภาคอากาศให้สามารถสนับสนุนผู้เรียนจนสำเร็จการศึกษาได้จริงภายในระยะเวลาที่กำหนด โดยเน้นบูรณาการในการบริหารหลักสูตร การจัดสรรทรัพยากร และระบบสนับสนุนผู้เรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ทั้งในมิติของการวางแผนการเรียน การจัดชั่วโมงบิน การติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการ และการบริหารจัดการความเสี่ยงด้านการเรียน 1.3) สร้างความไว้วางใจต่อหลักสูตรและสถาบันการศึกษา โดยพัฒนากลไกการสร้าง ความไว้วางใจต่อสถาบัน (institutional trust) ควบคู่กับการเสริมสร้างการมองเห็นเส้นทางอาชีพ (career visibility) ของผู้เรียนการบินอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจเข้าศึกษาและการคงอยู่ในหลักสูตรจนสำเร็จการศึกษา 2) ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยในครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกเรียนในหลักสูตรภาคอากาศ ของสถาบันการบินพลเรือน โดยใช้การวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) เพื่อช่วยเพิ่มมุมมองและความเข้าใจเชิงลึกและสามารถอธิบายในภาพกว้างได้ทำให้ผลการวิจัยมีคุณค่าเชิงวิชาการและการนำไปใช้จริงสูงขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ชาติชาย เจริญสุข. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการศึกษาหลักสูตรด้านการบินของสถาบันการบินพลเรือน: กรณีศึกษาในกลุ่มสถาบันในเครือมูลนิธิเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย ใน การประชุมวิชาการด้านการบินระดับชาติ ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สถาบันการบินพลเรือน.
- แผนกทะเบียนและวัดผล สถาบันการบินพลเรือน. (2567). สถิติผู้เข้ารับการศึกษาหลักสูตรนักบินพาณิชย์ตรี และนักบินส่วนบุคคล ปี พ.ศ. 2562-2566. กรุงเทพมหานคร: สถาบันการบินพลเรือน.
- วิรัตน์ดา บุญวงศ์วรรณ. (2561). อุปสรรคที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าสู่อาชีพนักบินพาณิชย์ในประเทศไทยของนักศึกษา ระดับปริญญาตรี. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ. (2568). Thailand talent landscape 2025-2029. เรียกใช้เมื่อ 10 มกราคม 2569 จาก <https://www.nxpo.or.th>
- สิพิมพ์ดี สุทกาทิน และคณะ. (2565). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อหลักสูตรมหาบัณฑิตด้านการบิน. วารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี, 19(1), 117-134. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/SPUCJ/article/view/261123>.
- Aven, T. (2016). Risk assessment and risk management: Review of recent advances on their foundation. *Reliability Engineering & System Safety*, 151, 1-5. <https://doi.org/10.1016/j.ejor.2015.12.023> .
- Boeing. (2023). Pilot and technician outlook 2023-2042. Retrieved January 10, 2026, from <https://www.boeing.com/commercial/market/pilot-technician-outlook/>
- Civil Aviation Authority of Thailand. (2021). Personnel licensing standards and requirements for civil aviation personnel. Retrieved January 10, 2026, from <https://www.caat.or.th>
- Creswell, J. W. & Poth, C. N. (2018). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches*. (4th ed.). Thousand Oaks: SAGE.

- Creswell, J. W. (2013). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches*. (3rd ed.). Thousand Oaks: SAGE.
- Guest, G., Bunce, A., & Johnson, L. (2006). How many interviews are enough? An experiment with data saturation and variability. *Field Methods*, 18(1), 59-82. <https://doi.org/10.1177/1525822X0527990>.
- Husserl, E. (1970). *The crisis of European sciences and transcendental phenomenology*. Chicago: Northwestern University Press.
- Lent, R. W. et al. (2017). Social cognitive career theory. In D. Brown & R. W. Lent (Eds.), *Career development and counseling: Putting theory and research to work.*, (pp. 115-146). Hoboken, NJ: Wiley.
- Merriam, S. B. & Tisdell, E. J. (2016). *Qualitative research: A guide to design and implementation*, (4th ed.). Hoboken, NJ: Jossey-Bass.
- Moustakas, C. (1994). *Phenomenological research methods*. Thousand Oaks: SAGE.
- Neubauer, B. E. et al. (2019). How phenomenology can help us learn from the experiences of others. *Perspectives on Medical Education*, 8(2), 90-97. <https://doi.org/10.1007/s40037-019-0509-2>.
- Paulsen, M. B. & Smart, J. C. (Eds.). (2016). *Higher education: Handbook of theory and research* (Vol. 31). United States of America: Springer.
- Perna, L. W. (2016). *Improving college access and completion: Research-based strategies for administrators, policymakers, and practitioners*. Cambridge, MA: Harvard Education Press.
- Polkinghorne, D. E. (1989). Phenomenological research methods. In R. S. Valle & S. Halling (Eds.), *Existential-phenomenological perspectives in psychology* (pp. 41-60). Cambridge, MA: Plenum Press.
- Smith, J. A. et al. (2009). Interpretative Phenomenological Analysis: Theory, Method and Research. *Qualitative Research in Psychology*, 6(4). <https://doi.org/10.1080/14780880903340091>.